

NAMİBYA’NIN KÜBA, KUZEY KORE VE LİBYA İLE İLİŞKİLERİNDE VEFA

FIDELITY IN NAMIBIA’S RELATIONS WITH CUBA, NORTH KOREA AND LIBYA

Yıl 1, Sayı 1, ss.103-120.

Year 1, Issue 1, pp.103-120.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Article Type: Research Article

Geliş Tarihi: 04.01.2021

Submitted: 04.01.2021

Kabul Tarihi: 11.02.2021

Accepted: 11.02.2021

Atf Bilgisi / Reference Information

Gün, B. (2021). Namibya’nın Küba, Kuzey Kore ve Libya İle İlişkilerinde Vefa, *Africana-İnönü Üniversitesi Uluslararası Afrika Araştırmaları Dergisi*, 1 (1) , 103-120.

Begüm GÜN

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Doğu ve Afrika Araştırmaları Enstitüsü

Afrika Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

begum.gun95@gmail.com

ORCID ID:0000-0003-4657-6665

Öz

Namibya Cumhuriyeti 21 Mart 1990 tarihinde bağımsızlığını kazanana kadar Berlin Konferansı ile Alman güneybatı Afrikası’na dâhil edilmiş, ardından İngiltere ve Güney Afrika tarafından kolonileştirilmiştir. Kolonyal dönemdeki adıyla Güneybatı Afrika, Güney Afrika kontrolü altında henüz bağımsız bir devlet değilken gerilla mücadelelerinin yanı sıra diplomatik çabalar ile de bağımsızlığına giden yolu hazırlamıştır. Bu dönemde özellikle öne çıkan ve bağımsızlık mücadelesini yürüten SWAPO pek çok ülkede Güneybatı Afrika’nın temsilcisi olarak kabul görmüş, Afrika Birliği Örgütü tarafından da tanınmıştır. Güneybatı Afrika bağımsız olduğunda görevde olan 27 diplomatik kuruluşa sahiptir. Bağımsızlık için mücadele eden Güneybatı Afrika mücadelesine en çok Küba, Kuzey Kore ve Libya’dan destek bulmuştur. Güneybatı Afrika, Küba’dan askeri alanda, Kuzey Kore’den silah temini ve maddi anlamda Libya’dan ise daha çok siyasi alanda destek görmüştür. Bu çalışmanın amacını Namibya’nın gördüğü bu desteği bağımsızlık sonrasında nasıl anlamlandırdığını, bu desteklerin Namibya dış politikasına nasıl yansıdığını araştırmak teşkil etmektedir. Zira Namibya, dış politika ilke ve amaçlarını belirlediği Beyaz Kitap’ta uluslararası kurum ve kuruluşlar ile uyum ve işbirliği içinde olacağını belirtse de söz konusu Küba, Kuzey Kore ve Libya olduğunda bu ilkeyi ihlal etmekten çekinmemektedir. Amerika Birleşik Devletleri tarafından Küba’ya, Birleşmiş Milletler tarafından Kuzey Kore’ye uygulanan ambargolara rağmen söz konusu bu ülkelerle ilişkilerini kesintisiz devam ettiren Namibya zaman zaman ABD’yi kınavan ve NATO’yu Libya müdahalesinden dolayı eleştiren açıklamalarda da bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Afrika Çalışmaları, Dış politika, Namibya, Küba, Kuzey Kore, Libya, Vefa.

Abstract

Until the Republic of Namibia became independent on 21 March 1990, it was included in the German Southwest Africa with the Berlin Conference, and then it was colonized by Britain and South Africa. While Southwest Africa, as it was called in the colonial period, was not yet an independent state under the control of South Africa, it prepared the way to its independence with diplomatic efforts as well as guerrilla struggles. In this period, SWAPO, which stands out and carries out its struggle for independence, has been accepted as the representative of Southwest Africa in many countries and has

been recognized by the Organization of African Unity. Southwest Africa has 27 diplomatic organizations in service when it became independent. The struggle for Southwest Africa, which is struggling for independence, has received the most support from Cuba, North Korea and Libya. Southwest Africa received military support from Cuba, arms procurement from North Korea, and more political support from Libya. The purpose of this study is to investigate how Namibia made sense of this support it received after independence and how these supports were reflected in Namibia's foreign policy. Namibia does not hesitate to break this principle when it comes to Cuba, North Korea and Libya, even though Namibia states that it will be in harmony and cooperation with international institutions and organizations in the White Paper in which its foreign policy principles and objectives are determined. Despite the embargoes imposed on Cuba by the United States and against North Korea by the United Nations, Namibia has occasionally condemned the USA and criticized NATO for its intervention in Libya.

Key Words: African Studies, Foreign Policy, Namibia, Cuba, North Korea, Libya, Fidelity

Structured Abstract

Namibia which is a Southern African country, consists of Ovambo, Kavangos, Herero, Damara and Nama ethnic groups. It was colonized by Germany until its independency, later controlled by Britain. Southwest Africa, which was included in the South African Union with the decision of the League of Nations on December 17, 1920, was defined as an "integral part" by South Africa, and the independence struggle of Southwest Africa started after this point.

At the end of World War II, the jurisdiction of the United Nations Trusteeship Council, which was established instead of the League of Nations, was rejected by South Africa and South Africa started to strive to annex Southwest Africa with its own territory. However, in the vote held in the United Nations, the annexation attempt of South Africa was rejected. With the apartheid regime that started with the arrival of the National Party in 1948, racist policies were also implemented in Southwest Africa, which resulted in the establishment of the Ovamboland People's Congress (OPC) in 1957 to improve the conditions of its members. Andimba Toiva ya Toivo, Queen II. Elizabeth and PAPA sent a letter describing the conditions under which black people lived, but the letter was sent back. Meanwhile, students who started to organize in Southwest Africa founded the South West African Progressive Association (SWAPA), and then the South West African National Union (SWANU) and Ovamboland People's Organization (OPO) were established by the Hereros. Although OPO was established to improve the living conditions of workers, it later became the voice of resistance. The South-West Africa People's Organization (SWAPO), the main representative of the resistance, was established on April 19, 1960 and replaced OPO. Recognized as the representative of Southwest Africa by the African Union Organization in 1965, SWAPO was effective in changing the name of Southwest Africa to Namibia, and the name of the country was changed to Namibia as of June 12, 1968 with the decision numbered 2372 issued by the UN General Assembly. Later, in 1976, the UN Swapo, which took Namibia under its tutelage with the resolution 2145, was recognized as the only real representative of the people of Naibia. However, despite the decision of the UN General Council, South Africa's not withdrawing its soldiers directed SWAPO to armed resistance. The armed struggle was carried out by the military wing of SWAPO, The People's Liberation Army of Namibia (PLAN).

Those who volunteered for the armed struggle carried out by the PLAN were trained in countries such as Ghana, Egypt, Algeria, Russia, China and North Korea, and PLAN conducted guerrilla struggle against South Africa. In 1977, it was decided unanimously by the UN Security Council that Namibia should be transferred to independence. Following the decision, negotiations between the Western Contact Group (WCG) formed by the UN Security Council, South Africa and the SWAPO started, and the compromise plan adopted by South Africa in 1978 was also interrupted by South Africa's air attack on Kassinga. With the 1978 Security Council Decision No. 435, the timetable for Namibia's transition to independence was drawn up, UN personnel came to the country on 1 February 1989 and an election was held in December. The representative of the struggle for independence, SWAPO won the election with 57,3% of the vote, and the leader of the party, San Nujoma, became the country's president.

Before independence, the diplomatic relations of Southwest Africa started with the initiatives of Herero chiefs and turned into an external policy with the efforts of SWAPO. SWAPO attracted the attention of the world to the region with its effective diplomacy, and the independence request of the Southwest African people was on the world agenda. After being recognized by OAU and the UN, SWAPO, which opened representation offices in many countries, has gained international recognition. SWAPO's diplomatic achievements paved the way for South Africa's presence in the country to be recognized as an occupation and the country's independence. After its independence, Namibia adopted the principle of non-connection in its foreign policy, adopting a foreign policy based on peace, cooperation, establishing fair and mutually beneficial relations, promoting respect for international law and treaty obligations, and peaceful resolution of disputes. In the White Paper published by the Ministry of Foreign Affairs in 2004, she stated that Namibia values the decisions of the UN and International Organizations, the brotherhood of the African Union and the South African Development Community.

However, Cuba, North Korea and Libya, which supported Namibia in the struggle for liberation, caused these foreign policy firsts to be stretched from time to time. Cuban troops in Angola who helped MPLA during the independence process of Namibia started to support the liberation struggle of the people of Namibia with the bombing of SWAPO containers in Angola. Cuban and Soviet trainers helped the management of SWAPO training containers in Angola has. The death of Cuban and Namibian soldiers in South Africa's attacks reinforced the friendship of the two countries. The arrest of a group known as the Cuban Five for terrorist activities by the FBI caused great repercussions in the world, while Namibia condemned the arrest of the Cubans by showing Cuba as an example, and demanded the immediate release of the Cuban five. North Korea, along with Angola and Mozambique, supported Namibia in the struggle for independence, and sent "internationalist revolutionaries" to the struggle to fight imperialism and apartheid. In addition, some of SWAPO's fighters were trained in North Korea, and Sam Nujoma was invited to Pyongyang during the struggle. Namibia, which does not forget this support, has become one of the limited countries that support North Korea in the international arena, and even, despite the UN Security Council's request that all members break relations with North Korea, it has been among the countries that are claimed to support North Korea's nuclear program by allowing Mansudae projects. Libya supported Namibia more politically, became one of 45 countries in the UN Security Council calling for a review of relations with South Africa, which does not respect human rights, after being accepted as a member of the Security Council, it demanded a free election in Namibia under the supervision of the UN. In January 1976, together with 7 countries, he submitted a draft resolution demanding the liberation of Namibia. On the other hand, Namibia stated that it will maintain its relations with Libya regardless of the use of force against the protesters during the mass demonstrations that started in Libya. It criticized NATO's intervention in Libya, accusing the International Criminal Court (ICC) of targeting only some African leaders and leaders who do not dance to their tune. However, the publication of images of men sold at auction in Libya in 2017 caused Namibia to condemn Libya. This is an indication that Namibia's loyalty is not to Libya but to Gaddafi.

As a result, Namibia, which stated the main principles of its foreign policy in its constitution, adopted the policy of non-connection and aimed to promote international peace and security. Namibia, which stated in the White Book that it values the decisions of the United Nations and other international institutions, could not show this value from time to time due to its close relations with three countries with which it has established historical ties. Namibia, which owed this assistance to itself in its bilateral relations with Cuba, North Korea and Libya, which helped it in its struggle for independence, continued its relations with these countries without taking into account the condemnations and sanctions implementations of the UN and the USA, and sometimes the UN and the USA and supported these countries.

Giriş

Başkenti Windhoek olan Namibya Cumhuriyeti, Afrika'nın güneybatısında yer almaktadır. Ovambo, Kavangos, Herero, Damara, Nama etnik gruplarından oluşan ülkenin nüfusunun çoğunluğu Hristiyanlığı benimsemiştir (The World Factbook, 2019). Namibya, bağımsız olana kadar önce Almanya tarafından kolonileştirilmiş ve sonrasında Berlin Konferansı (1885) ile Alman Güneybatı Afrika'sına dâhil edilmiştir. Daha sonra İngiltere'nin kontrolü altına giren Güneybatı Afrika (Namibya), 17 Aralık 1920 tarihinde Milletler Cemiyeti tarafından Güney Afrika Birliği'ne dâhil edilmiştir. Bu tarihten itibaren Güney Afrika, Güneybatı Afrika'yı ayrılmaz bir parçası olarak tanımlamış, 1946 yılında Güney Afrika Başbakanı Jan Smuts, Güneybatı Afrika'nın Güney Afrika'nın beşinci eyaleti olarak tanınmasını istemiştir. Milletler Cemiyeti'nin halefi olarak görülen Birleşmiş Milletler (BM) Güney Afrika'nın bu talebini reddederek Güneybatı Afrika'nın bağımsız bir devlet olarak kurulması gerektiğini belirtmiştir. BM'nin bu tavrı karşısında Güneybatı Afrika'da bağımsızlık isteği ses bulmaya başlamıştır. Bağımsızlık isteği ile örgütlenmeye başlayan Güneybatı Afrika halkı bu örgütlenmeler ile milliyetçi bir mücadele yürütmeye başlamıştır. İlk olarak Ovamboland Halk Örgütü (OPO) kurulmuş daha sonra bu örgüt Güneybatı Afrika Halk Örgütü (SWAPO) adını alarak bağımsızlık mücadelesini üstlenmiştir. 1978 yılında BM tarafından da Güneybatı Afrika'nın temsilcisi olarak tanınan bu örgüt, askeri kanadı oluşturan Namibya Halk Kurtuluş Ordusu (PLAN) ile bağımsızlık için gerilla mücadelesi yürütmüştür (Namibian Timeline, 2019). Bu mücadele sırasında pek çok ülke Namibya'nın kurtuluş mücadelesine destek olmuştur. Topraklarının bir kısmı Güney Afrika işgali altında olan Angola başta olmak üzere, Angola'da asker bulunduran Küba, Namibya'nın gerilla mücadelesine destek olan ülkelerin başında gelmektedir. Libya ve Kuzey Kore de Namibya'yı bağımsızlık sürecinde yalnız bırakmayan ülkeler arasındadır.

Uzun süren gerilla mücadeleleri ve diplomatik çalışmalar sonucunda bağımsızlığını 21 Mart 1990 (Mkandla, 1992, s. 254) tarihinde elde eden Namibya, kendisine mücadelesinde destek sağlayan Küba, Kuzey Kore ve Libya'yı uluslararası arenada yalnız bırakmayarak vefasını göstermektedir. Dış politika hamlelerinde uluslararası toplumun bu üç ülkenin aleyhine aldığı kararların pek çoğunu uygulamayan Namibya, BM'nin yoğun baskısına rağmen kararlı bir şekilde üç ülkeye de desteğini sürdürmektedir.

Bu makalenin amacı Namibya'nın kolonyal dönemini ve bağımsızlık mücadelesini inceleyerek bağımsızlık sonrasında alınan dış politika kararlarının Namibya'nın kendisine verilen desteği bir 'vefa borcu' olarak görüp görmediğini araştırmaktır. Namibya'nın mevzubahis üç ülke ile ilişkilerinde ortaya koyduğu dış politika ilkeleri ile çelişen unsurlar ve istisnai tutumu neticesinde bu çalışmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu ihtiyaca yönelik Namibya'nın kolonyal geçmişi ve bahse konu ülkeler ile ilişkileri araştırılırken nitel araştırma yöntemlerinden çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilecektir. Elde edilecek verilerin belirlenmiş temalara göre yorumlanmasını içeren (Özdemir, 2010, s. 336) betimsel analiz ve yer yer doküman analizi kullanılacak, ülkeler arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılabilmesi adına basın açıklamaları, yasalar gibi birincil kaynakların yanı sıra ikincil kaynaklardan yararlanılacaktır. Çalışmada; "Namibya bağımsızlık sürecinde bu üç ülkeden nasıl destek aldı?", "Bağımsız olduktan sonra bu üç ülke ile ilişkileri ne yönde gelişti?", alt soruları minvalinde "Namibya'nın uluslararası arenada Küba, Kuzey Kore ve Libya'yı desteklemesinin sebebi bu üç ülkeye duyduğu vefa borcundan mı kaynaklanıyor?" sorusuna yanıt aranacaktır.

Uluslararası sistemde devletler rasyonel aktörler olarak kabul edilse de bu çalışma, Namibya'nın bir rasyonel aktörden ziyade daha duygusal davranarak bağımsızlık döneminde aldığı yardımları ne pahasına olursa olsun göz ardı etmediği, bu yardımları bir vefa borcu olarak gördüğü iddiasındadır.

Diğer Afrika ülkelerine kıyasla Namibya, dış politikası hakkında çok az araştırma yapılmıştır. Bu yüzden Namibya'nın dış politikası ile ilgili literatürün büyük bir kısmını ülkenin dış politika yapımında söz sahibi olan Cumhurbaşkanı, Dışişleri Bakanı ve diğer hükümet yetkililerinin konuşmaları ile

açıklamaları teşkil etmektedir. İngilizce literatür incelendiği takdirde Namibya dış politikası ile ilgili yazılmış çeşitli çalışmalara ulaşılabilmektedir. 2016 yılında yazılmış bir müzakere dökümanı *Namibia's Foreign Policy: Fit for the 21st Century? Reflections on the Role of the Media and Public Diplomacy* adlı çalışma genel olarak Namibya dış politikasının temelleri ve ilkeleri üzerine bir inceleme olarak yapılmıştır. Çalışmada çoğunlukla ülkenin anayasası ve Beyaz Kitap gibi dış politikasında belirleyiciliği olan resmi dokümanlar ile haberler ve basın açıklamalarından yararlanılmış olup, Namibya dış politikasında ülkenin kabiliyet ve kapasitesi çerçevesinde yumuşak gücünü artırmak adına tavsiye niteliğinde bir sonuca ulaşılmıştır. 2008 yılında ise bir yüksek lisans tezi olarak hazırlanan *Foreign Policy-Making in Namibia: The Dynamics of The Smallness of A State* adlı çalışma ise 1990-2008 yılları arasındaki Namibya dış politika yapımını liberal teori çerçevesinde incelemekte ve Namibya'nın Küba ile olan tarihsel bağına ve bağımsızlık sonrası ilişkilerine kısaca değinerek bu ilişkiyi bir dayanışma olarak nitelendirmekte, Libya hakkında ise bağımsızlık öncesi ve sonrasında elçi bulundurduğuna dair bir ifade bulunmaktadır. Ancak, bu çalışma Namibya'nın Kuzey Kore ile ilişkilerine değinmemektedir. Bunlar dışında 2014 yılında yayınlanan *Namibia's Foreign Relations Historic Contexts, Current Dimensions, and Perspectives for the 21st Century* adlı kitap oldukça kapsamlıdır. Kitapta Namibya'nın Küba, Kuzey Kore ve Libya ile ilişkilerinin bağımsızlık mücadelesinde gördüğü destekten kaynaklandığı, Namibya'nın bu üç ülke ile iyi ilişkileri olduğu ve Kuzey Koreli firmaların burada aktif olduğu belirtilse de bu üç ülkenin Namibya'dan nasıl destek gördüğü ayrıntılı olarak belirtilmemiştir. *Foreign Policy-Making for A Pre-Independent Namibia and the Subsequent Results* adlı makale ise 2016 yılında Namibya dış politikası ile ilgili yazılmış bir başka makale olup Namibya'nın bağımsızlık öncesinde yürüttüğü dış politikayı açıklamaktadır. Namibya'nın bağımsızlığına giden yolda etkili bir dış politika izlediğini ifade eden makalede Küba'nın desteğine ve Libya'da açılan temsilcilige yer verilmiştir ancak yine Kuzey Kore'nin bahsi geçmemektedir. Ayrıca literatürde Namibya'nın bahse konu üç ülke ile ayrı ayrı ilişkilerini inceleyen ve çeşitli dillerde yazılmış eserler de bulunmaktadır. Örneğin *Cuba and the Independence of Namibia* adlı makale kapalı Küba arşivleri ve Amerikan arşivleri ile Güney Afrika ve Namibya basınından elde edilen bilgiler ile yazılmış, Küba'nın Namibya'nın bağımsızlığına yaptığı katkısı incelemektedir. 2017 yılında yazılan *North Korean monuments in southern Africa: Legitimizing party rule through the National Heroes' Acres in Zimbabwe and Namibia* adlı yüksek lisans tezi ve Almanca *Nordkorea Transnational: Arbeiten Des Mansudae Art Studios In Frankfurt Und Windhoek* adlı çalışmalar da Kuzey Kore'nin Namibya'da inşa ettiği devlet binaları ve anıtları konu edinmektedir. Türkçe yazılmış olan *Kuzey Kore'nin Afrika'da Varlık Gösterme Biçimleri* adlı makale de Kuzey Kore'nin Afrika'da nasıl var olduğu, Afrikalı devletlerin de neden Kuzey Kore ile ilişkilerine devam ettiği sorunsalı üzerinden Kuzey Kore-Afrika genelinde Namibya'nın Kuzey Kore ile olan ilişkilerini de konu edinmektedir. *La Dimension Africaine de la Politique Etrangere Lybienne 1969-2002* adlı doktora tezi ise genel olarak Libya dış politikasında Afrika'yı konu edinse de Kaddafi'nin Namibya bağımsızlık mücadelesine yaptığı katkılar ile Sam Nujoma'nın duyduğu minnetle de küçük bir yer vermiştir. Genel olarak Namibya dış politikası ve bahse konu ülkeler arasındaki ilişkiler hakkında yapılmış çok az çalışma bulunmakta, Türkçe literatürde ise bahsi geçen çalışma ve iki araştırma merkezinin yayınladığı inceleme yazıları dışında Namibya'yı konu edinen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yukarıda adı geçen eserler dış politika inceleme çalışmaları olmakla beraber, tarihsel ilişkileri incelerken daha sonra gelişen ilişkileri bir vefa borcu olarak açıklamamıştır. Bu çalışmalar daha ziyade Namibya dış politikasını incelemek adına yapılmıştır.

Afrika ile ilişki kuran kıta dışı ülkelerin, klasik çıkar amaçlı anlayışları dışında geliştirebileceği politikalar açısından da tarihsel bir örnek teşkil eden Namibya dış politikası, bu çerçevede; Namibya'nın bağımsızlık mücadelesinde almış olduğu yardımlara cevabı, uluslararası alanda pek de görülmeyen vefa olgusu üzerinden gerçekleşmiştir. Bu çalışma, Namibya'nın bu istisnai tutumunu incelemek, Türkçe literatürde Namibya ve Namibya dış politikası ile ilgili yeterli araştırma bulunmaması hasebiyle Türkçe literatüre katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır.

Kavramsal Çerçeve: Vefa

Genellikle uluslararası hukukun alanına giren ancak uluslararası ilişkiler içerisinde de kullanılan ahde vefa (*pacta sunt servanda*) ilkesi, 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi ile evrensel bir ilke olarak ilan edilmiştir. Ahde Vefa, sözleşmenin 26. maddesine göre yürürlükte olan her antlaşmanın antlaşmaya taraf olanları bağladığını ve tarafların bu antlaşmaları iyi niyetle uygulaması gerektiğini ifade etmektedir (Çalışkan, 2011, s. 369). Namibya dış politikasında ahde vefanın önemi ve bu ilkeye yapılan vurgu bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak incelenecektir ancak Namibya dış politikasında ahde vefa kadar önem verilen bir başka husus daha mevcuttur. Uluslararası ilişkiler literatüründe bulunmayan bu husus, makalenin kavramsal çerçevesini oluşturan 'vefa' olarak ifade edilebilir. Bu çalışmada vefa kavramı, ahde vefa ilkesi üzerinden yorumlanarak yeni bir kavram olarak ortaya koyulacak, bu bağlamda ahit olmadan gösterilen bir dostluk bağlılığı anlayışı üzerinden temellendirilecektir.

Uluslararası ilişkilerde genel kabul gören düşünce rasyonel bir aktör olarak varsayılan devletlerin menfaatleri çerçevesinde hareket etmesidir. Örneğin devletler, BM anlaşmalarına vefa gösterirler ancak devletleri bu anlaşmalara vefa göstermeyi güdüleyen menfaat duygusudur. Devletler uluslararası sistemden dışlanmamak adına genellikle uluslararası anlaşmalara vefa gösterir, özellikle BM nezdinde alınan kararları çıkarları ile çatışmadığı ölçüde uygulamaya çabalarlar. Bu çabanın temelinde ambargo, kınama gibi çeşitli yaptırımlara maruz kalmamak ya da uluslararası sistemden dışlanmamak güdüsü yatmaktadır.

Ancak Namibya, zaman zaman menfaatlerinden ziyade, kendine zarar verme riskini de göze alarak Küba, Kuzey Kore ve Libya ile ilişkilerinde ısrarcı olmuş, BM uyarılarına rağmen bu ülkeleri desteklemiş, zaman zaman NATO'yu ve ABD'yi kınayan açıklamalarda bulunmuştur. Bu çerçevede, Namibya'nın dış ilişkileri ve bu ilişkilerin dayandığı ilke ve politikaların bağımsızlık mücadelesi döneminde ortaya koyulan diplomatik mücadele ve silahlı kurtuluş mücadeleleri tarafından önemli ölçüde şekillendirildiği ifade edilebilir. Mücadele deneyimi, ülkenin bağımsızlık sonrası dış ilişkilerinde çok belirgindir. Özellikle fiziki bir varlık açısından Çin ve Kuzey Kore mimarisi bu iki ülkenin Namibya ile olan siyasi ilişkilerinin ve dayanışmasının kanıtı niteliğindedir (Bösl, 2014, s. 5). Namibya'nın rutin diplomasi yoluyla taviz verilemeyecek çıkarları ve ilkeleri olduğu kabul edilmektedir. Bu, Namibya'nın 1999-2000 yıllarında BM Güvenlik Konseyi'nin geçici bir üyesi olarak hizmet verdiği dönemde ve bağımsızlık mücadelesinde eski müttefikleri olan Çin, Küba, Libya, Kuzey Kore ve Filistin gibi ülkelere verdiği desteğin devam etmesi söz konusu bu çıkar ve ilkelerin pratikteki yansımalarıdır (Lindeke, 2014, s. 192). Namibya'nın tarihsel olarak bu devletlere bir 'vefa borcu' duyduğu bunun da dış ilişkilerine uluslararası ilişkiler literatüründe daha önce tanımlanmamış bir vefa göstergesi olarak yansdığı ifade edilebilir. Namibya bir vefa-menfaat çatışması içine düştüğünde vefayı tercih etmiş, uluslararası ilişkilerde devletlerden beklenen standart davranışın aksine eylemlerde bulunmuştur.

Devletler genellikle çıkar odaklı aktörler olmakla beraber Namibya'nın bahse konu üç ülke ile ilişkileri genel geçer bir çıkar ilişkisinin tam karşıtının da uygulanabilir olduğunun bir göstergesidir. Zira Namibya, uluslararası toplumdan aldığı tepkilere rağmen özellikle Kuzey Kore ilişkilerini ne pahasına olursa olsun devam ettiren sayılı devletlerden biridir. Bu durumdan mütevellit, Namibya'nın bu ülkeler ile ilişkileri uluslararası ilişkiler literatüründe var olan bir kavramla açıklamak güç olmamakla beraber uluslararası sistemde aktörlerden beklenen davranışların aksi şekilde de zuhur edebilmektedir.

Literatürde çalışmayı temellendirebilecek bir kavram bulunmaması nedeniyle vefa kavramı birincil anlamı olan "sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı" (Güncel Türkçe Sözlük) üzerinden yorumlanarak kullanılmıştır. Bu çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan 'vefa', Namibya dış politikasında 'duygusal bağlılıklar tarafından yönlendirilen ısrarlı bir şekilde destekleme' anlamında kullanılmış olup; zımni olarak geliştirilmiş bir mikro ölçekli vefa anlayışı, Namibya'nın tarihsel bağları üzerinden yorumlanmıştır.

Kolonyal Dönem ve Namibya Bağımsızlık Mücadelesi

Güneybatı Afrika ilk olarak Almanlar tarafından kolonileştirilmiştir.¹ Resmi olarak 1884-1915 yılları arasında Kamerun, Togo ve Tanzanya ile birlikte Afrika'daki Alman kolonilerinin bir parçası olan Güneybatı Afrika'da Almanya'nın koloni kurma çabaları daha eskilere dayanmaktadır. Bir tacir olan Adolf Lüderitz'in 1883'te Güneybatı Afrika'dan toprak satın almasıyla tetiklenen Alman işgali, Almanya'nın siyasi birliğini sağlaması ve büyüyen imparatorluğun endüstrileşmesiyle ortaya çıkan işsizlik, Almanya'nın emperyalist bir güç olarak diğer Avrupa devletlerine katılmasına yol açmıştır. Kolonileştirme çabaları, Lüderitz'in gönderdiği misyonerler aracılığıyla bölge halkı ile yapılan koruyucu (*protector*) anlaşmalar ve bölge toprağının satın alınması ile Alman otoritesinin kurulması faaliyetleri üzerinden yürütülmüştür. 24 Nisan 1884 telgrafıyla Angra Pequena (bugünkü Lüderitz Koyu) ile koruma anlaşması yapan Almanya, Güneybatı Afrika'daki otoritesini giderek güçlendirmeye başlamıştır. 'Afrika Talamı (Scramble for Africa)' olarak bilinen, 1884-85'te düzenlenen Berlin Konferansı sonucunda Almanya tarafından resmen kolonileştirilen Güneybatı Afrika, Otto von Bismarck'ın kararı ile Alman şirketler tarafından yönetilmiştir. Bu amaçla kurulan Güneybatı Afrika Alman Sömürge Toplumu'na (DKGSWA), Alman bankerler, sanayiciler ve politikacılar tarafından fon sağlanmıştır. DKGSWA'ya maden yataklarının tekel hakları verilmiş, elmas, altın, platin ve bakır gibi madenlerin keşfedilmesiyle şirket büyük yatırımlar elde etmiştir (Wallace, 2010, s. 115-123). Toprakları ellerinden alınan Hererolar, Samuel Maharero ve Namalar, Hendrik Witbooi önderliğinde 1900'lü yılların başında ayaklanmaya başlamışlardır. Bu ayaklanmayı bastırmak için soykırımı başvuran Almanya, tarihe 21.yy'ın ilk soykırımı (1904-1908) olarak geçen katliamda Hereroların %80'ini, Namaların %50'sini öldürmüştür. Sağ kalanları konsantrasyon kamplarına alan, zorla ve zor şartlar altında çalıştıran Alman kolonyalistler, saklananları bulduklarında öldürmüş ya da su kuyularına zehir dökerek ölmelerine neden olmuştur. Ölülere ise Almanya'ya götürerek üzerlerinde deneyler yapmıştır (Orakçı, 2019).

Güney Afrika, Britanya hâkimiyeti altında olan her ülke gibi Birinci Dünya Savaşı'na Eylül 1914 – Aralık 1914 tarihleri arasında aktif bir şekilde katılmıştır. Müttefikler grubunda yer alan Güney Afrika, Güneybatı Afrika'yı işgal etmek için Almanya ile savaşmış, 9 Eylül'de alınan parlamento kararı ile Güneybatı Afrika'yı işgal etmeye başlamıştır. 12 Mayıs 1915 tarihinde başkent Windhoek'i alarak Namibya'yı resmi olarak ele geçirmiştir. Almanya Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkınca Avrupa'daki ve dolayısıyla Afrika'daki gücünü kaybetmiştir. Savaş sonunda imzalanan Versay Antlaşması'na göre belirlenen Alman kolonilerinin durumu çerçevesinde Güney Afrika, 28 Haziran 1919 tarihinden itibaren, Güneybatı Afrika'nın mandatör devleti ilan edilmiş, 1 Ocak 1921'den itibaren Güney Afrika'ya Güneybatı Afrika'yı yönetme yetkisi verilmiştir. Güney Afrika, işgalden 1 Ocak 1921'e kadar Güneybatı Afrika'yı askeri rejim ile sıkıyönetim altında idare etmiştir. Güney Afrika, mandatörlüğünün ilk yıllarında etkili ve yetkin bir yönetim uygulayamamıştır. Güneybatı Afrika'da kaynakların yetersizliğinden dolayı 1920'lerde başlayan mücadele, 1930'lara kadar devam etmiştir. Milletler Cemiyeti Anlaşması 22. maddeye göre; Güney Afrika, bölgenin maddi-manevi refahını arttırmaktan sorumlu, köle ticaretinin ve zorunlu çalıştırmanın yasak olduğu, emeğin bulunduğu bir manda yönetimi kurmakla görevlendirilmiştir. İlaveten Güney Afrika'nın Güneybatı Afrika ile ilgili her yıl rapor vermesi istenmiştir. Ancak Güney Afrika, Güneybatı Afrika'da ayrımcı politikalar uygulayarak Namibya'nın yerel halkına ülke rezervlerinin %10'undan daha azını ayırmış, hayvan otlatma ve köpek vergisi almaya başlamış, 1922 yılında yayınlanan bir bildiri ile Afrikalı erkeklerin kentsel alanlara çıkmasını yasaklamıştır (Wallace, 2010, s. 205-232).

¹ Sömürge ve koloni kavramları genellikle eşanlamlı gibi kullanılsa da aralarında küçük bir fark mevcuttur. Sömürge bir toprak parçasını ifade ederken, koloni mevzu bahis toprak parçasına yerleştirilen halk kitlesini ifade etmekte olup, sömürgecilik faaliyetleri ise daha çok ekonomik saiklerle kolonizasyon bölgelerinin siyasi, sosyokültürel ve demografik şekilde dönüştürülmesidir. Sömürgeci güçler, kolonileştirdikleri bölgeleri ülkelerinin bir uzantısı olarak görmektedir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Cihan Daban, *Dekolonizasyon Süreci ve Sonrası Afrika*, Açılım Kitap, 2017.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Milletler Cemiyeti yerine kurulan BM Vesayet Konseyi'nin yargılama yetkisini reddeden Güney Afrika, Namibya'yı kendi topraklarına katarak Namibya'yı beşinci eyaleti yapmak için çabalamaya başlamıştır. Güney Afrikalı liderler, Namibyalı liderleri Güney Afrika yönetimini kabul etmeye ikna etmeye çalışmıştır. BM'yi de ikna etme çabasına girişen Güney Afrika, beyazlar kadar 208.850 siyahın da birleşmeye istekli olduğunu, 33.520 siyahın bu duruma karşı çıktığını, 56.870 siyaha ise danışılmadığını söylemiştir. Ancak BM'de yapılan oylama sonucunda Güney Afrika'nın, Namibya'yı ilhak girişimi 37 ret, 9 çekimsiz ve hiç kabul oyu çıkmadan reddedilmiştir (Katjavivi, 1990, s. 34-35). Güney Afrika'da 1948 yılında iktidara Ulusal Parti'nin gelmesi ile ırkçı rejim² yalnızca Güney Afrika'da değil Güneybatı Afrika'da da uygulamaya koyulmuştur. Güney Afrika, Milletler Cemiyeti'nin bir talebi olan Güneybatı Afrika yıllık yönetim raporunu 1949 yılında BM'ye göndermeyi reddetmiştir. 1957 yılında Ovamboland Halk Kongresi (OPC) Andimba Toivo ya Toivo, Peter Mueshihange, Solomon Mifima, Andreas Shipanga, Jackson Kashikuka, Jacob Kuhangua ve Maxton Joseph Mutongolome önderliğinde, üyelerinin koşullarını iyileştirmek için kurulmuştur. BM, Papa ve Kraliçe II. Elizabeth'e bir mektup yazarak siyahların yaşadığı koşulları anlatan Andimba Toivo ya Toivo, Güney Afrika'nın manda anlaşmasını uygulamakta başarısız olduğunu belirtmiş ancak mektup Kraliçenin Güney Afrika temsilcisine verilmesi gerektiği belirtilerek geri gönderilmiştir. Bu sırada Güneybatı Afrika'da halk örgütlenmeleri başlamıştı. İlk olarak Güney Afrika'dan dönen öğrenciler Uatja W Kaukuetu liderliğinde Güneybatı Afrika İlerleme Derneği'ni (SWAPA) kurmuşlardır. Bu örgütü Herero şefinin konseyi tarafından kurulan Güneybatı Afrika Birliği (SWANU) izlemiştir. Daha sonra Samuel Daniel Shafiqhuna Nujoma, Louis Nelengani, Lucas Nepela ve Jacob Kuhangua tarafından 1959 yılında kurulan Ovamboland Halk Örgütü (OPO), önceleri işçilerin yaşam koşullarını iyileştirme amacı gütsede daha sonraları bağımsızlık hareketinin sesi haline gelmiştir (Namibian Timeline, 2019).

Direnişin asıl temsilcisi olan Güneybatı Afrika Halk Örgütü (SWAPO) 19 Nisan 1960 tarihinde kurularak sefeli olan OPO'nun yerine geçmiş; tüm halkı birleştirmek, Namibya halkında milliyetçilik ruhunu geliştirmek ve birleşmiş bir halk olarak ortak düşmana (Güney Afrika) karşı mücadele etmeyi amaç edinmiştir (Histoy of SWAPO Party, 2019). SWAPO 1965 yılında Afrika Birliği Örgütü tarafından (daha sonra Afrika Birliği) Güneybatı Afrika halkının temsilcisi olarak tanınmıştır (Silva, 2016, s. 191). Partinin diplomatik mücadeleleri sonucunda BM Genel Kurulu 2372 sayılı kararla, 12 Haziran 1968'de 'halkın isteği üzerine, Güneybatı Afrika'nın bundan sonra Namibya olarak bilineceğini' ilan etmiştir. 1966'da BM Genel Kurulu 2145 sayılı kararla Güney Afrika'nın o zamanki Güneybatı Afrika üzerindeki yetkisini feshetmiş ve bölgeyi BM'nin vesayeti altına almıştır. 12 Aralık 1973 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 3111 sayılı kararı ile Namibya halkının 'gerçek temsilcisi' olarak kabul edilen SWAPO, 1976 yılında, Birleşmiş Milletler tarafından Namibya halkının 'tek gerçek temsilcisi' olarak tanınmıştır (South West Africa's People's Organization (SWAPO), 2019). Güney Afrika'nın BM vesayeti altındaki Namibya'dan askerlerini geri çekmeyi reddetmesi ve Uluslararası Adalet Divanı'nın Güney Afrika'nın yasadışı işgalini ilan etmedeki başarısızlığı SWAPO'yu silahlı direnişe yöneltmiştir. SWAPO'nun 'Silahlanıp kurtuluşumuzu sağlamakdan başka alternatifimiz yok' açıklamasından sonra, direnişin silahlı mücadelesini örgütün askeri kanadını oluşturan Namibya Halk Kurtuluş Ordusu (PLAN) yürütmüştür (Katjavivi, 1990, s. 84-90). Ordu için gönüllü olanlar, Gana, Mısır, Cezayir, Rusya, Çin ve Kuzey Kore gibi ülkelerde eğitilmiştir. PLAN Güney Afrika'ya karşı gerilla saldırıları düzenlemiştir. 1977 yılına gelindiğinde BM Güvenlik Konseyi oy birliği ile BM varlığı çerçevesinde Namibya için bağımsızlığa geçiş yapılması gerektiğine karar vermiştir. Güvenlik Konseyi'nin Batılı üyeleri tarafından oluşturulan Batı Temas Grubu (WCG), Güney Afrika ve SWAPO arasında müzakereler başlatmıştır. Uzlaşma planı

² 1948 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti'nde radikal Afrikaner milliyetçiliğini iktidara getiren seçim sloganı olan 'apartheid', Ulusal Parti'nin iktidara gelmesi ile Güney Afrika Cumhuriyeti'nin yönetim biçimi haline gelmiş siyahlara karşı uygulanan ırkçı/ayrılıkçı rejimi ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Saul Dubow, *Apartheid 1948-1994*, Oxford University Press, 2004.

Nisan 1978’de Güney Afrika tarafından kabul edilmiş, ancak savaştan kaçıp Angola, Zambiya ve Doğu Bloğu ülkelerine sığınan mültecilerin bulunduğu kamplardan biri olan Angola’daki Kassinga kampına Güney Afrika’nın düzenlediği hava saldırısı neticesinde görüşmeler sekteye uğramıştır. Bölgede askeri üsleri bulunan ülkeler tarafından yapılan baskılar sonucunda uzlaşma planı, Temmuz 1979’da SWAPO tarafından da kabul edilmiştir. Namibya BM komiseri tarafından oluşturulan bağımsızlığa geçişin zaman çizelgesi, Eylül 1978 tarihli Güvenlik Konseyi 435 sayılı kararı (Security Council Resolution 435) ile somutlaştırılmıştır. ABD 435 sayılı kararın uygulanmasını Küba’nın askeri birliklerini Angola’dan çekmesi koşuluna bağlayınca planın uygulanması gecikmiştir. Güney Afrika’nın SWAPO üslerini yok etmek için Angola’ya düzenlediği saldırılar devam ettiği için Küba birliklerini bölgeden bir süre daha çekmemiştir. Soğuk Savaş’ın giderek yumuşaması ile ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Chester Crocker’ın Küba, Angola ve Güney Afrika arasında Mayıs 1988’de düzenlendiği müzakereler sonucunda Cenevre Protokolleri imzalanmış, Güney Afrika ve Küba birlikleri Angola’dan geri çekilmiş, Namibya’nın bağımsızlığı için engel kalmamıştır. 1 Şubat 1989 tarihinde BM personelinin ülkeye gelmesi ile Namibya bağımsızlık süreci resmen başlamış ve Aralık ayında seçim yapılacağı ilan edilmiştir. Seçim sonucunda bağımsızlık sürecinin temsilcisi olan SWAPO %57,3 oy ile kurucu mecliste 31 koltuk kazanmıştır. Anayasanın yapılmasının ardından 21 Mart 1990’da Namibya, Güney Afrika’dan bağımsızlığını ilan etmiş, SWAPO partisinin lideri San Nujoma ülkenin başkanı olmuştur (Wallace, 2010, s. 296-308).

Bağımsızlık Öncesi ve Sonrası Namibya Dış Politikası

Herero şeflerinin girişimleri ile başlayan Güneybatı Afrika’nın bağımsızlık öncesi diplomatik münesibetleri, SWAPO’nun çabaları ile dış politika halini almıştır. SWAPO’nun etkili dış politikası ve diplomasisi Güneybatı Afrika’nın bağımsız olmasına giden süreci oluşturmuştur. Öncelikle diplomatik girişimlerle, Güneybatı Afrika halkının ihtiyaçlarını ve bağımsızlık taleplerini uluslararası gündeme taşıyan yerel şefler, dünyanın dikkatini bölgeye çekmiştir. SWAPO’nun kurulması ile bağımsızlık isteğini uluslararası gündeme taşıyan Güneybatı Afrika, Soğuk Savaş’ın getirdiği bölünmeden de faydalanarak her iki taraftan da maddi ve manevi destek sağlamıştır. BM ve Afrika Birliği Örgütü’nün SWAPO’yu Güneybatı Afrika’nın tek resmi temsilcisi olarak tanıması ile örgüt pek çok ülkede açmış olduğu temsilcilikler sayesinde diplomatik ilişkilerini ve dolayısıyla uluslararası tanınırlığını artırmıştır. Cezayir, Mısır, Botsvana, Finlandiya, İsveç, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, Tanzanya, Zambiya ve Birleşmiş Milletler’e temsilciler gönderen SWAPO, Doğu Bloğu ülkeleri ile ilişkilerini de ihmal etmemiştir. SSCB’de de temsilcilik bulunduran SWAPO, Çin Komünist Partisi ile de yakın ilişkiler geliştirmiştir. Soğuk Savaş döneminde her iki blokla da ilişki kuran SWAPO, 1961 yılında Sam Nujoma’nın Bağlantısızlar Hareketi’nin kuruluş toplantısına katılmış, 1978 yılında tam üyelik elde ederek Soğuk Savaş dönemindeki tarafsızlığını açıkça göstermiştir. Hindistan’da da diplomatik bir misyon açan SWAPO’nun temsilcisi Hindistan tarafından ‘elçi’ olarak adlandırılmış, SWAPO’nun başkanı Sam Nujoma Hindistan’a resmi bir devlet ziyareti gerçekleştirmiştir. Bu diplomatik başarılar ile Güney Afrika’nın işgalini illegal olarak BM’ye kabul ettiren ve self-determinasyon hakkını almak için mücadele eden Güneybatı Afrika, bağımsız olduğunda görevde olan 27 diplomatik kuruluşa sahip olmuştur. (Mushelenga P. , 2016, s. 43-68).

Bağımsızlığından sonra Namibya’nın dış politikası anayasanın 96. maddesinde 5 madde şeklinde açıklanmıştır. Anayasaya göre devlet uluslararası ilişkilerinde;

- Bağlantısızlık politikasını benimsemek ve sürdürmek,
- Uluslararası barışı, iş birliğini ve güvenliği teşvik etmek,
- Uluslararası adil ve karşılıklı yarar sağlayan ilişkiler kurmak ve geliştirmek,
- Uluslararası hukuka ve anlaşma yükümlülüklerine saygıyı teşvik etmek,
- Uluslararası anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesini teşvik etmek

için çabalamalıdır (The Constitution of Republic of Namibia). Bu bağlamda Namibya bağımsızlığından sonra sekiz Birleşmiş Milletler misyonunda görev almış, özellikle Afrika kıtasında oluşan istikrarsızlıklara müdahalede bulunmuştur. Liberal ekonomiyi benimseyen Namibya, revizyonist ve pro-aktif bir dış politika uygulayıcıdır. Afrika Birliği'nin aktif bir üyesi olan Namibya, ikili ilişkilerini çoğunlukla karşılıklı çıkarlar çerçevesinde kurmuştur.

2004 yılında Namibya Dışişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan 'Beyaz Kitap'ta (White Paper) yer alan 'Namibya'nın Dış Politikası ve Diplomasi Yönetimi' başlıklı doküman, ülkenin dış politika amaçlarının çerçevesini ortaya koymuş bu amaçlara ulaşmak için uygulanacak metodolojiyi açıklamıştır. Buna göre; Namibya'nın egemenliğini, toprak bütünlüğünü ve ulusal birliğini korumak Namibya diplomasisinin temel ilkesini oluşturmaktadır. Namibya'nın bölgesel ve uluslararası iş birliği çabalarının temelini ülkenin ekonomik büyümesini ve kalkınmasını teşvik etmek oluşturmaktadır. Beyaz Kitap'ta belirtildiği üzere Namibya dış politikasının bir diğer amacı uluslararası barış ve güvenliği, bölgesel uyumu kolektif girişimler ve etkili çok taraflılık yolu ile teşvik etmektir. Bu amaç ise Namibya'nın BM operasyonlarına katılmasını temellendirmektedir. Yurt dışında pozitif bir Namibya imajı inşa etmek ise Namibya'nın yatırımcıları, turistleri ve diğer ziyaretçileri ülkeye çekmek için uyguladığı bir dış politikadır. Namibya dış politikasının temel dayanağını pan-Afrikanizm oluşturmaktadır. Namibya pan-Afrikanizme verdiği desteği Afrika içi ticaret ve sürdürülebilir kalkınma ile Afrika demokrasisi ve barışına verdiği önemle göstermektedir. Bu bağlamda Namibya Afrika Birliği'ne bağlılığını bir katımlımla kanıtlamaktadır. Son olarak Beyaz Kitap'ta Namibya, BM ve diğer uluslararası örgütlerin kararlarına, Afrika Birliği ve Güney Afrika Kalkınma Topluluğunun kardeşliğine verdiği değeri açıkça belirtmektedir (Brown, Lister, & Hopwood, 2016, s. 1-9).

Namibya – Küba İlişkileri

Angola'da Portekiz yönetiminin çöküşü ile birlikte ülkede başlayan iktidar mücadelesi, Güney Afrika'yı tedirgin etmiştir. Angola'nın Bağımsızlığı için Halk Hareketi (MPLA), Angola Ulusal Kurtuluş Cephesi (FNLA) ve Angola'nın Tam Bağımsızlığı için Ulusal Birlik (UNITA) arasında başlayan mücadele Güney Afrika'yı ve aynı zamanda Soğuk Savaş'ın aktörlerini endişeye düşürmüştür. Güney Afrika ve Amerika Birleşik Devletleri'ne göre, SSCB destekli MPLA iktidara kesinlikle gelmemeliydi. Güney Afrika'yı ayrıca tedirgin eden, MPLA iktidara gelirse illegal olarak işgal ettiği Namibya'nın kendisine destek bulması idi. 1975 yılı Ağustos'unda Küba birlikleri MPLA'ye destek için Luanda'ya gelmiştir. MPLA sivil savaşı kazanmaya en yakın olan partiydi ancak bunun sebebi Küba birliklerinin yardımı değil partinin adanmışlığı ve disiplinli oluşuydu. Güney Afrika durumu fark edince Angola'yı işgal ederek sivil savaşı uluslararasılaştırmıştır. Güney Afrika'nın MPLA'ın direnişini kırması üzerine Fidel Castro, Sovyet Genel Sekreteri Leonid Brezhnev'in haberi ve izni olmaksızın, Angola'ya asker yollamıştır. 27 Mart 1976 tarihinde Güney Afrika birliklerinin Angola'dan çekilmesi ve MPLA'nın zaferi, Güney Afrika'nın korktuğunu başına getirmiştir. MPLA partisinin ve Angola'nın başkanı Agostinho Neto, Angola'yı Afrika'nın güneyinde direnen tüm kurtuluş hareketlerine açmıştır. Bu olay üzerine SWAPO siyasi merkezini Zambiya'dan Luanda'ya askeri merkezini ise Lubango'ya taşımıştır. Güney Afrika'nın Angola'nın güneyindeki SWAPO kamplarını bombalaması Namibya-Küba ilişkilerini başlatan tarihsel arka planı oluşturmaktadır (Gleijeses, 2007, s. 285-288).

4 Mayıs 1978 tarihinde Güney Afrika uçakları Kassinga'da bulunan ve SWAPO tarafından yönetilen Namibyalı mültecilerin kaldığı kampı bombalamıştır. Çoğunluğu kadınlar ve çocuklardan oluşan bu kampı korumak için gelen Kübalı askerlerden 16'sı ölmüş, 80'den fazlası yaralanmıştır. Saldırı sırasında Angola'da bulunan Küba Sivil Misyonu başkanı Jorge Risquet'in açıklaması Küba ve Namibya'nın yakın ilişkilerinin sebebinin özetler niteliktedir. 'Kübalılar ve Namibyalılar Angola'da Güney Afrika'nın ırkçılara karşı beraber savaşıp, kan dökmüşlerdir (Gleijeses, 2007, s. 285-286).

Küba, Kassinga katliamına yanıt olarak 600 Namibyalı çocuğu (çoğunluğu Kassinga'dan) Güney Afrika bombardımanından uzakta büyütmek için Küba'ya götürmüştür. Küba'ya giden Namibyalı

mülteci çocuklardan biri olan Claudia Ushona'nın açıklaması Küba – Namibya dostluğunu gözler önüne serer niteliktedir: “*Alman Demokratik Cumhuriyeti yaklaşık elli, SSCB, Yugoslavya ve Macaristan ise birkaç tane çocuk aldı. Dünyadaki hiçbir ülke Namibya mültecilerine bu kadar geniş ve cömertçe kapılarını açmadı*”. Kübalı ve Sovyet eğitimci Angola'daki SWAPO eğitim kamplarının yönetimine yardım etmişlerdir. Küba SWAPO'ya diplomatik ve askeri destek sağlamış ayrıca askerlerin eğitimine de katkıda bulunmuştur (Glejises, 2007, s. 289).

Güvenlik Konseyi 435 sayılı karar gereğince Namibya'nın bağımsızlık süreci için zaman çizelgesi oluşturulmuştu ancak daha önce de belirtildiği gibi Amerika Birleşik Devletleri bu kararın uygulanmasını Küba'nın askeri birliklerini çekmesine bağlamıştır. ABD'nin bu durumda çekincesi SWAPO partisinin iktidara gelmesinin bölgedeki Sovyet varlığını arttıracak olmasıdır. Küba, Angola, Amerika Birleşik Devletleri ve Güney Afrika arasında bir dizi görüşmeler yapılmış, bu görüşmelerden dışlanan SWAPO, kendi pozisyonunu Angolalı ve Kübalı müzakerecilerle görüşmüştür. Cenevre Protokolü'nün imzalanmasıyla Küba'nın askerlerini Angola'dan çekmesi üzerine Namibya bağımsız olmuştur.

Namibya, uluslararası alanda Küba'yı destekleyerek Küba'nın bağımsızlık mücadelesine verdiği desteği unutmadığını göstermeye çalışmaktadır. Küba beşlisi olarak bilinen Gerardo Hernández, Ramón Labañino, Antonio Guerrero, Fernando González ve René González'in 12 Eylül 1998'de FBI tarafından casusluk yaptıkları ve terörist faaliyetler amaçladıkları gerekçesi ile tutuklanması dünya çapında büyük yankı uyandırmıştır. SWAPO ve Namibya – Küba Dostluk Derneği beş Kübalının tutuklanmasını kınamış ve bu adaletsizliğe bir son verilmesini istemişlerdir. Küba Beşlisinin derhal ve şartsız olarak serbest bırakılmasını talep eden SWAPO ve Namibya – Küba Dostluk derneği, Küba Beşlisini kahraman olarak nitelendirmişlerdir. SWAPO'nun parti sitesinde yaptığı açıklama Namibya'nın duyduğu vefanın açık bir göstergesidir. “Adalet için kavganızda yalnız değilsiniz! Bugün sizin yanımızdayız, tıpkı sizin apartheid ve zulmün en karanlık zamanları boyunca bizim yanımızda olduğunuz gibi! (12 Years of Injustice We Demand The Immediate and Unconditional Release of the Cuban Five, 2020)”.

Küba'ya uyguladığı abluka yüzünden Amerika Birleşik Devletleri'ni, Parlamento'da düzenlenen 2017-2018 dönemi için Ulusal Bütçe tartışmasına yaptığı konuşmada Uluslararası İlişkiler ve İş Birliği Bakan Yardımcısı Peya Mushelenga kınamıştır. Kübalıların kararlılığından ve cesaretinden ilham aldığı belirtilen Mushelenga, Küba'ya olan desteğinin sarsılmaz ve sınırsız olduğunu belirtmiştir. Konuşmasında Fidel Castro'ya minnetini sunan bakan yardımcısı, Küba'nın özgürlüklerine verdiği desteği bir kez daha dile getirmiş, Fidel Castro'ya sonsuza kadar borçlu olduklarını söylemiştir. Donald Trump'ın 16 Haziran 2017'de yaptığı açıklamada, Amerika'nın Küba'ya uyguladığı ambargodan sadece Küba halkının daha fazla etkileneceğini, çünkü ambargonun onların gelişimine engel olduğunu belirtmesi üzerine Namibya – Küba Dostluk Derneği, Küba halkı ve onun meşru temsilcisi olan Devrimci Hükümet'e sonsuz desteğini bildirmiştir (Vice Minister of International Relations and Cooperation Honors Fidel Castro's Figure and Condemns Blockade, 2020).

Küba ile dayanışmasını ileri boyutlara taşıyan Namibya, 5. Kıtasal Küba ile Dayanışma Konferansı'na ev sahipliği yapmıştır. 5-7 Haziran 2017'de Windhoek'te toplanan konferansa 26 Afrika ülkesini temsilen 183 delege katılmıştır. Konferansta Fidel Castro ve Che Guavera'yı anan Namibya, Amerika'nın Guantanamo'daki deniz üssünü işgalinin yasadışı olduğunu ve Küba'ya iade edilmesi gerektiğini belirtmiş, deniz üssünde bulunan Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin hapisanesinde küresel terörizmle mücadele ikiyüzlülüğü altında gerçekleşen insan hakları ihlallerini şiddetle kınadıklarını ifade etmiştir (Declaration of the Fifth Continental Conference of Solidarity with Cuba Held in Windhoek, Namibia June 5-7, 2017, 2020).

Namibya her fırsatta Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'ya uyguladığı ekonomik, finansal ve ticari ablukayı kınamaktadır. 2017 yılında Namibya Cumhurbaşkanı Hage Geingob, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada da Amerika Birleşik Devletleri'ni kınamıştır. Ülkenin kurucu babası olarak görülen Sam Nujoma, sık sık Küba elçiliğini ziyaret etmekte, o da ablukayı kınayan

açıklamalarda bulunmaktadır. 7 Kasım 2019'da BM'nin Amerika'nın Küba'ya uyguladığı ablukayı kaldırması için yapılan oylamada Küba'nın lehine karar çıkmasının ardından, 9 Kasım 2019'da Windhoek'te kutlamalar yapılmıştır (President of Namibia Condemns Blockade at UN General Assembly, 2020).

Özetlemek gerekirse, tarihten gelen bir vefanın yansımaları olan Namibya-Küba ikili ilişkileri, dostluk, dayanışma ve yardımlaşma üzerine kurulmuştur. Namibya dış politikasının ilkelerinin açıklandığı Beyaz Kitap'ta Küba'ya özel vurgu yapılması, 2004 yılında Sam Nujoma'nın Küba'ya elçi olarak bağımsızlık mücadelesi sırasında Küba'da bursla okumuş olan Grace Uushona'yı ataması Namibya'nın Küba'ya yardımlarından dolayı duyduğu vefa çerçevesinde verdiği önemi gösteren örneklerden olmuştur (Mushelenga S. A., 2008, s. 87-172). Namibya, her fırsatta Küba'nın yanında olmuş, hatta Küba Devrimi'nin yıldönümlerinde ve Fidel Castro'nun doğum günlerinde kutlamalar yapmış, Fidel Castro'yu ölüm yıldönümlerinde anma etkinlikleri düzenlemiştir.

Namibya – Kuzey Kore İlişkileri

Küba gibi Kuzey Kore de pek çok Afrika ülkesinin bağımsızlık sürecinde rol almış, söz konusu ülkelere çeşitli yardımlarda bulunmuştur. Kuzey Kore, Namibya, Angola ve Mozambik'e emperyalizm ve ırk ayrımcılığına karşı verdikleri savaş esnasında silah ve para yardımı sağlayıp somut dayanışma ilişkisi kurmakla kalmamış, Afrika'ya Afrikalıların safında emperyalizm ve apartheid'e karşı yan yana savaşmaları için 'enternasyonalist devrimciler' göndermiştir. Bunun yanı sıra SWAPO'nun bazı savaşçıları Kuzey Kore'de eğitilmiştir. SWAPO'nun lideri Sam Nujoma ve Kuzey Kore'nin lideri Kim Il-Sung arasındaki kişisel ilişki de Kuzey Kore'nin Namibya'ya desteğini arttırmıştır. 1983 yılında Sam Nujoma devlet misafiri olarak Pyongyang'a davet edilmiştir. Bu ziyaret ile beraber Kuzey Kore ve Namibya'nın ikili ilişkileri pekişmiş, Kuzey Kore'nin Namibya'ya olan desteğinin altı çizilmiştir (Hoog, 2019, s. 19-52). Bağımsızlık öncesi dönemde bir başka ziyaretinde Sam Nujoma, Kim Il-Sung'dan bir madalya bir de özgürlük ve bağımsızlık nişanı almış, madalyayı taktıktan sonra, "ben yokken bile halkımızın gelecek nesli, Asya'da sağlam duran ve ülkelerinin bağımsızlık davasını destekleyen insanlar olduğunu hatırlayacak" diyerek Kuzey Kore'ye olan vefa borcunu dile getirmiştir (Hoog, 2017, s. 32).

Kuzey Kore'nin de Japonya'ya karşı verdiği bir anti sömürgeci mücadele olması, Namibya'nın verdiği mücadeleye yakınlık duymasını tetiklemiş, SWAPO ve Kuzey Kore İşçi Partisi'ni birbirlerine daha da yakınlaştırmıştır. Ülke 1991 yılında ilk kez bağımsızlığının yıldönümünü kutlarken Kuzey Kore'yi unutmamış, mülteci kamplarında Kuzey Koreliler tarafından eğitilen çocuklar bir jimnastik koreografisi sunmuşlardır (Kornes, 2015, s. 38). Böylece Kuzey Kore resmi kutlamanın bir parçası olmuştur. Bağımsızlıktan sonra Kuzey Kore Namibya'da bir elçilik açmıştır (Hoog, 2019, s. 36).

Namibya uluslararası alanda Kuzey Kore'yi destekleyen sınırlı sayıda ülkelerden biridir ve BM'nin baskılarına rağmen Kuzey Kore ile ilişkisini kesmemektedir. BM Genel Kurulu'nda yapılan Kuzey Kore'nin insan hakları ihlalini kınama oylamasında Namibya çekimser oy kullanmıştır. BM Güvenlik Konseyi, Kuzey Kore'nin nükleer silah programından vazgeçmesi için tüm üyelerin Kuzey Kore ile ilişkilerini 1 Ocak 2020 tarihine kadar kesmesini istemiştir. Namibya, Mansudae'nin fon sağladığı yurt dışı projelerine izin vererek Kuzey Kore'nin nükleer programını desteklediği iddia edilen ülkeler arasında yer almıştır (Ikel, 2019, s. 6).

Mansudae yurt dışı projelerinin en çok hayata geçirildiği ülkelerden biri Namibya'dır. Mansudae'nin Namibya'daki ilk projesi 2002 yılında Windhoek'in güneyine yapılan ve bağımsızlık mücadelesinin anıtı olan Heroes Acre'dir. Bu projeyi Okahandja'da 2004 yılında yapımına başlanan askeri müze izlemiştir. 2008 yılında Namibya'da hükümet binası inşa eden Mansudae, 2014 yılında Namibya'nın ulusal kurtuluş mücadelesine adanmış ilk müze olan Bağımsızlık Anıt Müzesi'ni (The Independence Memorial Museum) açmıştır. Bunlara ek olarak Ongulumbashe'de 1966'da başlayan silahlı mücadeleyi temsilen bir anıt, Windhoek'te ülkenin kurucu babası olarak görülen Sam Nujoma'nın

heykelini, yine Ongulumbashe’de kalaşnikoflu bir gerilla savaşçısı heykeli, Windhoek’teki Bağımsızlık Anıt Müzesi’nin önüne Herero ve Nama soykırımının ilk ve tek resmi anıtını inşa etmiştir. Buna ek olarak Mansudae, Kuzey Kore silah şirketi KOMID ile birlikte Savunma Bakanlığı için bir mühimmat fabrikası ve çeşitli askeri üslerin inşasından sorumludur. 2016 yılında Kuzey Kore nükleer denemesinden sonra iki ülke arasındaki iş birliğinin askeri bileşeni dikkat çekmiştir. Namibya’nın BM yaptırımlarının ihlali konusunda soruşturma yürütmekle görevlendirilmiş olması, Mansudae ve KOMID Namibya’daki faaliyetlerinin durmasına neden olmuştur. Ancak Namibya tüm BM yaptırım kararlarının uygulanmasına olan bağlılığını teyit ederken, Kuzey Kore ile var olan sıcak diplomatik ilişkilerinin sürdürüleceğini belirtmiştir (Kornes, Nordkorea transnational: Arbeiten des Mansudae Art Studios in Frankfurt und Windhoek, 2019, s. 133-135).

Sonuç olarak Namibya, Kuzey Kore ile ilişkileri olan sınırlı sayıdaki ülkelerden biridir. Bu ilişkileri tarihsel bağlar temellendirmiş, Namibya uluslararası toplumun tüm baskılarına rağmen bu bağları kopartmamıştır. Namibya, dış politika çerçevesini ortaya koyan Beyaz Kitap’ta, BM ve uluslararası kuruluşların kararlarını önemseydiğini belirtse de Kuzey Kore için bu kararları zaman zaman göz ardı etse de ülkenin dış politikasının en çok eleştirilen noktalarından biri olmuştur.

Namibya – Libya İlişkileri

Libya Namibya’nın bağımsızlık mücadelesini maddi, manevi ve özellikle de siyasi olarak desteklemiştir. Apartheid rejimine karşı mücadeleyi desteklemek için 14 Şubat 1978’de kurulan Afrika Özgürleştirme Koordinasyonu’nun açılış oturumunda konuşma yapan Muammer Kaddafi

“Cemahiriye Mozambik’in yanında askeri olarak savaşmaya hazır, sık sık Güney Afrika’nın saldırısı altında olan bağımsız bir devlet olduğunu düşündüğüm Angola’ya da göz önünde bulunduruyorum. Bu ırkçı rejimler tarafından saldırıya uğrayan tüm Afrika ülkelerinin yanı sıra, Güney Afrika Ulusal Kongresi’nde, Namibya’nın kurtuluş hareketi, Zimbabwe’nin kurtuluşunun ulusal cephesi, kurtuluş hareketlerindeki kardeşlerimizle ilgili olarak; onlara, istedikleri her şeyi istemenin kendi hakları olduğunu ve bunu onlara sağlamanın bizim görevimiz olduğunu söylüyorum, çünkü onları savunarak sadece bizi savunuyoruz.”

demiştir. Bu açıklamasıyla Afrika’daki bağımsızlık hareketlerini desteklediğini belirten Kaddafi, bağımsızlık hareketlerine maddi ve askeri destek sağlamış, Namibya’nın bağımsızlığı için mücadele eden SWAPO’ya da finansal yardım (500 bin dolar) vaat ederek askeri yardım ve yemek göndermiştir. Uluslararası kurumlar düzeyinde, Libya ve 44 ülke BM Güvenlik Konseyi’ne ve insan haklarına saygı göstermeyen Güney Afrika hükümeti arasındaki ilişkiyi gözden geçirmesi için çağrıda bulunmuştur. Libya Güvenlik Konseyi’ne 1975’te üye olarak kabul edildikten sonra Namibya’da BM gözetiminde özgür bir seçim yapılmasını talep etmiş, Ocak 1976’da, 7 diğer ülke ile birlikte, Namibya halkının özgürleşmesini isteyen bir taslak karar sunmuştur. SWAPO 1 Ekim 1977’de Trablus’ta ofis açmıştır. Açılıştaki konuşan Sam Nujoma,

“SWAPO adına kardeşim Muammer Kaddafi’yi ve tüm Libya insanlarını selamlıyorum. Sizlere, son yıllarda özgürlük mücadelesinde halkımıza vermiş olduğunuz siyasi ve maddi destek için minnettarlığımı sunuyorum. Ve tüm Namibyalılar adına, emperyalizm ve neo-sömürgeciliğe karşı mücadeleleri için Kuzey Afrika’da ulusal özgürlük ve gerçek bağımsızlık bayrağı taşıyan Libya halkına derin saygı duyduğumu ifade ediyorum.”

diyerek bağımsızlık sonrasında oluşacak ilişkilerin de sinyallerini vermiştir (Abusitta, 2012, s. 79-91).

2007’de Namibya’da elçilik açan Libya 17 yıl boyunca Namibya’da maslahatgüzar bulundurmıştır. Atanan ilk elçi Salam Muhammed Krayem “Namibya ve Libya arasında güçlenen ilişkilerden dolayı Libya ilişkileri daha da güçlendirmek için elçilik açmıştır. Namibya da Libya’da elçilik açmalıdır” demiştir. Namibya Dışişleri Bakan Vekili Joel Kaapanda ise “İki ülke arasındaki ticaret hacminin arttığını görmek istiyorum. Halkımızın daha fazla kültürel değişime ihtiyacı var” demiştir (Libya opens embassy in Namibia, 2019).

Libya’da kitlesel ayaklanmalar başladığında Namibya, Libya Hükümeti’nin protestoculara güç kullanımına bakılmaksızın, Libya ile ilişkilerin sürdürüleceğini belirtmiştir. SWAPO Libya’daki

ayaklanmalar ile ilgili olarak Kaddafi'nin düşüşüne çok az Afrikalı liderin sevineceğini çünkü Kaddafi'yi devirenlerin Trablus ile yetinmeyeceğini bunun yeni bir 'Afrika Talanı'nın' bir başlangıcı olduğunu belirtmiştir. Kaddafi'nin iktidardan düşürülme sebebinin kötü bir adam olması değil, Afrika'daki özgürlük hareketlerini desteklemesi ve Afrika Birleşik Devletleri oluşturmaya çalışması olduğunu söyleyen SWAPO, Patrice Lumumba ve Kwame Nkrumah'ın da aynı sebeple iktidardan düşürüldüğünü ifade etmiştir. Mobutu Sese Seko'nun Kaddafi'den daha fazla insan hakları ihlalinde bulunduğunu ancak Batı yanlısı olduğu için buna göz yumulduğunu; tüm bunlardan çıkarılacak sonucun, çoğu Afrikalının ikiyüzlülük, seçici adalet, çifte standart ve Batı dünyası tarafından eşit muamele görmeyi reddetmesi olduğunu belirten SWAPO, 'kendimizi suçlayacağız' diyerek açıklamasını noktalamıştır (Ntinda, 2019). Cumhurbaşkanı Pohamba, 21 Mart 2011'de Namibya'nın bağımsızlığının 21. yıldönümünde yaptığı konuşmada, müdahaleyi "en güçlü şekilde" kınamış ve "Libya'daki kardeşlerimiz yabancı güçlerin saldırısına uğruyor" demiştir. Aynı hafta, eski Cumhurbaşkanı Nujoma, bunun 'insanlığa karşı bir suç' ve uluslararası hukukun ihlali olduğunu eklemiş ardından, 11 Temmuz 2011'de Adalet Bakanı Pendukeni Iivula-Ithana, Namibya'nın ICC'nin Muammer Kaddafi ve Ömer el-Beşir için tutuklama emirlerine uymayacağını ifade etmiştir (Melber, 2014, s. 166).

NATO'nun Libya'ya saldırılarını eleştiren Namibya Parlamentosu, Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni (ICC) sadece bazı Afrikalı liderleri ve kendi melodilerinde dans etmeyen liderleri hedef almakla itham etmiştir. ABD eski Dışişleri Bakanı Hillary Clinton yaptığı açıklamada, Washington'un Libya'nın görevden alınan devlet başkanı Muammer Kaddafi'nin barbarca öldürülmesine ilişkin bağımsız bir soruşturmayı "güçlü bir şekilde" desteklediğini duyurmasının hemen ardından yapılan açıklama SWAPO tarafından sert bir şekilde eleştirilmiştir. SWAPO, Clinton'ın bilmediğinin 'ABD casus uçakları tarafından tespit edilen Kaddafi'nin konvoyuna ilk olarak Nevada'daki bir hava üssünden uzaktan kumanda ile çalışan bir Amerikan Predator uçağı tarafından hava saldırısı yapıldığı, bir Amerikan AWAC gözetleme uçağının, Fransız savaş jetlerini çağırıldığı, bu jetlerin Albay Kaddafi ve çevresinin kaçtığı araçlara 500 kiloluk iki bomba bıraktığı" mı olduğunu sorgulamıştır. Namibya'nın Libya'daki tutumunun, Libya'dan kaynak edinme arzusuyla değil, prensiplerle yönlendirildiğini söyleyen Dışişleri Bakanlığı Daimi Sekreteri Veiccooh Nghiwete, "Libya halkının kendi kaderlerinin efendisi olarak kalmasını ve tüm kaynaklarının etkin kontrolünü ele geçirmesini diliyoruz" demiştir. Ulusal Geçiş Hükümeti'ni doğrudan tanımayan Namibya, Libya'da her şeyi kapsayan bir hükümet temennisinde bulunmuştur (Sasman, 2019).

2017 yılında CNN tarafından yayınlanan ve Libya'da açık arttırmada satılan erkeklerin görüntüleri, Namibya'nın Libya'yı kınamasına neden olmuştur. Uluslararası İlişkiler ve İş birliği Daimi Sekreteri Selma Ashipala-Musavyi "Bu aşağılayıcı ve insanlık dışı uygulamaları kararlılıkla kınıyoruz. Afrika olarak istediğimiz, modern kölelik de dâhil olmak üzere hiçbir köleliğin yeri olmaması" diye açıklama yapmıştır. Namibya Hükümeti ise, Libya makamlarının bu insanlık dışı uygulamaları güçlü bir şekilde kınamasını ve "Libya'nın ilgili kişilere karşı gerekli önlemleri alacağını, Afrika İnsan ve Halkların Hakları Komisyonu'na gerekli işbirliğini sağlayacağını, Libya'nın yüksek otoritelerinin bu yeni korkunç fenomeni tutuklamak ve doğrudan ya da dolaylı olarak dâhil olan herkesi adalet önüne çıkarmak için mümkün olan her şeyi yapacağına inanıyoruz" demiştir (Namibia condemns Libyan slave trade, 2019).

Özet olarak Libya, Namibya'ya bağımsızlık sürecinde askeri ve siyasi destek sağlayan ülkelerden biridir. Özellikle siyasi arenada Namibya'nın bağımsızlığını destekleyen ve bu konuda BM'ye baskı yapan ülkelerin başında gelmektedir. Kaddafi'nin Birleşik Afrika Devletleri ve bağımsız Afrika düşünceleri Libya'nın pek çok Afrika ülkesi gibi Namibya'yı da desteklemesinde etkili olmuştur. Libya'da çıkan iç savaş sonucunda bu iki ülkenin arası açılrsa da Namibya, Libya'da Kaddafi'yi açıkça desteklemiş, uluslararası müdahaleleri kınamıştır. Kaddafi'nin düşüşü ile beraber Libya ile ilişkileri zayıflayan Namibya, 2017 yılında köle ticareti yapıldığı gerekçesi ile Libya'yı kınamıştır. Kaddafi'yi her koşulda destekleyen Namibya'nın tarihsel bağı olan ülkelere tavrı da düşünüldüğünde, bu kınama

Namibya'nın vefasının Kaddafi'ye mi yoksa Libya'ya mı olduğuna dair tartışmalı bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Sonuç

Namibya, Berlin Konferansı ile Alman Güney Batı Afrika'sına koloni olarak dâhil edilmiş, Birinci Dünya Savaşı sonunda Almanya'nın zayıflaması ile beraber önce İngiltere'ye devredilmiş, ardından Güney Afrika Birliği'nin bir parçası haline getirilmiştir. Uzun süre Güney Afrika'nın ırkçı politikalarına maruz kalan ve zulmü altında yaşayan Namibya, BM'nin kurulması ve self-determinasyon hakkının tanınması ile bağımsızlığını kazanma sürecine girmiş, Güney Afrika'ya karşı gerilla mücadelesi yürütmüştür. Gerilla mücadelesinin yanı sıra etkin bir diplomasi ve dış politika izleyen direnişin temsilcisi SWAPO, Namibya'nın bağımsızlığına giden yolu açmıştır. Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği Örgütü tarafından Namibya'nın tek resmi temsilcisi olarak tanınmayı başaran SWAPO, Soğuk Savaş'ın getirdiği rekabetten de faydalanarak dönemin iki bloğundan da destek almayı başarmıştır.

Henüz bağımsız bir devlet değilken dış politika ve diplomasi yoluyla bağımsızlığına giden yolu açan Namibya, dış politikasının ana ilkelerini anayasasında belirtmiş, bağlantısızlık politikasını benimsemiş, uluslararası barış ve güvenliği teşvik etmeyi kendine amaç edinmiştir. BM ve diğer uluslararası kurumların kararlarına değer verdiğini Beyaz Kitap'ta belirten Namibya, tarihsel bağlar kurduğu üç ülke ile olan sıkı ilişkileri nedeni ile zaman zaman bu değeri gösterememiştir.

Bu bağlamda tarihsel bağları üzerinden bir vefa ilkesi geliştiren Namibya, dış politikasında Küba, Kuzey Kore ve Libya'nın çıkarlarını ve prestijlerini korumak adına zaman zaman rasyonel bir aktör gibi değil görece irrasyonel bir aktör gibi davranıp duyguya dayalı kararlar almış ve uygulamıştır.

Namibya'nın bağımsızlık mücadelesini verdiği dönemde Angola'da olan Küba askerlerinin Namibya'nın yardımına koşması, SWAPO'nun davet edilmediği toplantılarda kendi pozisyonunu Angola ve Kübalı temsilcilerden öğrenmesi, Namibya'nın verdiği mücadele döneminde pek çok öğrencinin Küba'da eğitim alması Namibya'nın Küba ile bağımsızlık sonrası ilişkilerini oluşturan temeller olmuştur. Namibya-Küba ikili ilişkileri sağlıklı, dostluk ve kardeşlik üzerine inşa edilmiş, bağımsız olduktan sonra Namibya, Küba'yı uluslararası alanda destekleyen ülkelerden biri olmuştur. Ülkenin dış politikası ekonomik çıkar temelli oluşturulmuştur. Ancak ilk Dışişleri Bakan Yardımcısı Netumbo Nandi-Ndaitwah'ın, Küba'nın Namibya'ya bağımsızlık mücadelesinde yaptığı yardım göz önüne alındığında açılacak ilk diplomatik misyonlar arasında Küba'nın bulunmamasının düşünülemez olduğunu söylemesi (Mushelenga S. A., 2008, s. 112) Namibya'nın duyduğu vefa borcunun bir göstergesidir. Namibya her fırsatta Küba'ya desteğini dile getirmiş, ülkeye uygulanan ambargo kararlarına uymamıştır. Namibya'nın bu dış politika hamleleri rasyonel olmamakla birlikte Küba'ya duyduğu mikro ölçekli zimni vefa örneğini teşkil etmektedir.

Uluslararası toplumdaki dışlanan Kuzey Kore ise 'emperyalizme karşı' savaşan Afrika ülkelerinin bağımsızlık mücadelelerini destekleyen ülkelerden biri olmuştur. Bu dönemde Kuzey Kore'nin desteklediği ülkelerden biri olan Namibya, Kuzey Kore'den askeri eğitim ve asker takviyesi olmak üzere çeşitli şekillerde destek almıştır. Kuzey Kore lideri Kim Il-Sung ile SWAPO'nun lideri Sam Nujoma'nın yakın ilişkisi de hem Namibya bağımsızlık mücadelesinde hem de bağımsızlık sonrası ikili ülke ilişkilerinde dostane bir tutum gelişmesini sağlamıştır. Bağımsızlık sonrasında Kuzey Kore Namibya'da bir elçilik açmış, Namibya ise Kuzey Kore'nin bağımsızlık mücadelesine verdiği desteğe karşılık Kuzey Kore'ye uygulanan ambargoların delinmesi hususunda önemli bir rol oynamıştır. BM ve uluslararası toplumun baskılarına rağmen Kuzey Kore ile ilişkilerini kesmeyen Namibya'nın bu ilişkide ısrarcı olması açık bir vefa örneği olarak ifade edilebilir.

Libya ise Namibya'ya maddi ve manevi desteğinin yanı sıra özellikle siyasi olarak destek vermiştir. Özellikle Libya'nın uzun yıllar başında olan Muammer Kaddafi'nin BM Güvenlik Konseyi'ne Namibya'nın bağımsız bir devlet olması için yaptığı baskılar Namibya'da büyük bir hoşnutlukla

karşlanmış, SWAPO lideri Kaddafi'yi kardeşi olarak nitelendirmiş ve onun nezinde Libya halkını selamlayarak duyduğu minneti ve saygıyı dile getirmiştir. Namibya'nın bağımsızlığından sonra ikili ilişkiler bu minnet duygusu çerçevesinde şekillenmiş, karşılıklı elçi atamaları ile bu ilişkiler taçlandırılmıştır. Libya'da başlayan kitlesel ayaklanmalar sırasında her ne olursa olsun Libya ile ilişkilerini sürdüreceğini ifade eden Namibya, Libya'yı desteklemek adına NATO'yu kınayan bir açıklama dahi yapmıştır. Ancak Kaddafi'nin ölümünden sonra Libya'da ortaya çıkan köle ticareti görüntüleri üzerine Namibya'nın Libya'yı kınaması, bu iki ülkenin ilişkisinin Küba ve Kuzey Kore ile olan ilişkisinden farklı olduğunu göstermiştir. Kuzey Kore'yi her ne olursa olsun destekleyen Namibya'nın Libya'yı kınaması üzerine Namibya'nın vefa gösterdiği ilişkinin Libya devletinden ziyade Kaddafi olduğu söylenebilecektir.

Sonuç olarak bağımsızlık mücadelesinde kendisine yardımcı bulunan Küba, Kuzey Kore ve Libya ile ikili ilişkilerinde bu yardımı kendine vefa borcu edinen Namibya, dış politikasında bir vefa örneği sergilemiş, BM ve ABD'nin kınamaları ve yaptırım uygulamalarını dikkate almadan bu ülkeler ile ilişkilerini devam ettirmiş, kimi zaman da BM ve ABD'yi karşısına alarak bu ülkeleri desteklemiştir. Esasında, çoğu zaman Namibya dış politika ilkelerine aykırı olan bu durum, Namibya'nın tarihsel olarak duyduğu minneti kendince yorumladığı bir vefa anlayışı olarak ifade etmek mümkündür.

Kaynakça

- Abusitta, A. (2012). La dimension africaine dans la politique étrangère libyenne 1969-2002 [Yayımlanmamış doktora tezi]. Université D'auvergne Clermont.
- Bösl, A. (2014). Namibia's Foreign Relations in a Changing World – An Appraisal. A. Bösl, A. d. Pisani, & D. U. Zaire(eds). İçinde *Namibia's Foreign Relations Historic Contexts, Current Dimensions, and Perspectives for the 21st Century* (s. 3-24). Macmillan Education Namibia.
- Brown, J., Lister, G., & Hopwood, G. (2016). Namibia's Foreign Policy: Fit for the 21st Century? Reflections on the Role of the Media and Public Diplomacy. *The Institute for Public Policy Research*.
- Central Intelligence Agency. (tarih yok). *The World Factbook*. 10 Aralık 2019, tarihinde <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/wa.html> adresinden alındı
- Çalışkan, Y. (2011). Milletlerarası Tahkimde Ahde Vefa ve Akdin Değişen Şartlara Uyarlanması Prensiplerinin Uygulanması. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 365-378.
- Glejjeses, P. (2007). Cuba and the Independence of Namibia. *Cold War History*, 7(2), 285-303.
- Güncel Türkçe Sözlük*. (tarih yok). Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Iikela, S. (2019, Mayıs 7). *UN Sets Deadline for North Korea Ties*. The Namibian. <https://www.namibian.com.na/188251/archive-read/UN-sets-deadline-for-North-Korea-ties>
- James, A., & Berridge, G. R. (2003). P. A. James, & G. R. Berridge. İçinde *A Dictionary of Diplomacy* (s. 198-218). Palgrave Macmillan.
- Katjavivi, P. H. (1990). *A History of Resistance in Namibia*. Africa World Press.
- Kornes, G. (2015). Celebrating Independence Day:The Aesthetics and Politics of National Commemoration in Namibia. *Journal of Namibian Studies*(17), 27-50.

- Kornes, G. (2019). Nordkorea transnational: Arbeiten des Mansudae Art Studios in Frankfurt und Windhoek. J. Beek, K. N'Guessan, & M. Späth içinde, *Zugehörigkeiten Erforschen, Verhandeln, Aufführen im Sinne von Carola Lentz* (s. 121-146). Rüdiger Köppe Verlag.
- Lindeke, W. A. (2014). From Confrontation to Pragmatic Cooperation: United States of America–Namibia Relations. A. Bösl, A. du Pisani, & D. U. Zaire içinde, *Namibia's Foreign Relations Historic Contexts, Current Dimensions, and Perspectives for the 21st Century* (s. 181-207). Macmillan Education Namibia.
- Melber, H. (2014). *Understanding Namibia The Trials of Independence*. Oxford University Press.
- Mkandla, S. (1992). Namibia: The Dynamics of The Struggle for Independence. *Journal of Third World Studies*, 9(2), 254-284.
- Mushelenga, P. (2016). Foreign Policy Making for a Pre-independent Namibia and the Subsequent Results. *Journal of Namibian Studies*, 19, 43-68.
- Mushelenga, S. A. (2008, Kasım). Foreign Policy-Making in Namibia: The Dynamics of The Smallness of a State [Yayımlanmış yüksek lisans tezi]. University of South Africa.
- New Era.(2017, Aralık 5). *Namibia condemns Libyan slave trade*.10 Aralık 2019 tarihinde <https://neweralive.na/posts/namibia-condemns-libyan-slave-trade> adresinden alındı.
- Ntinda, A. (tarih yok). *Libyan leader, Colonel Muammar Gaddafi*. SWAPO Party: 12 Aralık 2019 tarihinde http://www.swapoparty.org/zoom_in_52.html adresinden alındı.
- Orakçı, S. (2017, Şubat 18). *Almanların Kaçındığı Tarih: Namibya Soykırımı*. İNSAMER. 12 Aralık 2019 tarihinde https://insamer.com/tr/almanyanin-kacindigi-tarih-namibya-soykirimi_571.html adresinden alındı.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Representaciones Diplomaticas De Cuba En El Exterior. (2017, Haziran 8). *Declaration of the Fifth Continental Conference of Solidaritywith Cuba Held in Windhoek, Namibia June 5-7, 2017* . 8 Ocak 2020 tarihinde <http://misiones.minrex.gob.cu/en/articulo/declaration-fifth-continental-conference-solidarity-cuba-held-windhoek-namibia-june-5-7> adresinden alındı.
- Representaciones Diplomaticas De Cuba En El Exterior. (2017, Eylül 21). *President of Namibia Condemns Blockade at UN General Assembly*. 8 Ocak 2020 tarihinde <http://misiones.minrex.gob.cu/en/articulo/president-namibia-condemns-blockade-un-general-assembly> adresinden alındı.
- Representaciones Diplomaticas De Cuba En El Exterior. (2017, Mart 22). *Vice Minister of International Relations and Cooperation Honors Fidel Castro's Figure and Condemns Blockade*. 8 Ocak 2020 tarihinde <http://misiones.minrex.gob.cu/en/articulo/vice-minister-international-relations-and-cooperation-honors-fidel-castro-figure-and> adresinden alındı.
- Sasman, C. (2011, Nisan 4). *MPs criticise Nato strikes on Libya*. The Namibian. 10 Aralık 2019 tarihinde <https://www.namibian.com.na/78089/archive-read/MPs-criticise-Nato-strikes-on-Libya> adresinden alındı.
- Silva, I. C. (2016). Regional Foreign Policy of Namibia: The Agency of a Secondary Power. *Brazilian Journal of African Studies*, 1(1), 181-214.

120 | Namibya'nın Küba, Kuzey Kore ve Libya ile İlişkilerinde Vefa

South African History Online.(tarih yok). *Namibian Timeline*. 30 Kasım 2019 tarihinde <https://www.sahistory.org.za/article/namibian-timeline> adresinden alındı.

South African History Online. (tarih yok). *South West Africa's People's Organization (SWAPO)*. 5 Aralık 2019 tarihinde <https://www.sahistory.org.za/article/south-west-africa-peoples-organisation-swapo> adresinden alındı.

SWAPO Party. (tarih yok). *12 Years of Injustice We Demand The Immediate and Unconditional Release of the Cuban Five*. 6 Ocak 2020 tarihinde http://www.swapoparty.org/release_the_cuban_five.html adresinden alındı.

SWAPO Party. (tarih yok) *History of SWAPO Party*. 5 Aralık 2019 tarihinde <http://www.swapoparty.org/history.html> adresinden alındı.

The Constitution of Republic of Namibia. (tarih yok). https://www.gov.na/documents/10181/14134/Namibia_Constitution.pdf/37b70b76-c15c-45d4-9095-b25d8b8aa0fb adresinden alındı.

The Namibian. (2007, Nisan 13). *Libya opens embassy in Namibia*. 12 Aralık 2019 tarihinde <https://www.namibian.com.na/index.php?id=29298&page=archive-read> adresinden alındı.

van der Hoog, T. (2017, Temmuz 1). North Korean monuments in southern Africa Legitimizing party rule through the National Heroes' Acres in [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Universität Leiden.

van der Hoog, T. (2019). *Monuments of Power: The North Korean Origin of Nationalist Monuments in Namibia and Zimbabwe*. Leiden: African Studies Centre Leiden.

Wallace, M. (2010). *A History of Namibia*. Oxford University Press.